

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا
منشور اخلاق پژوهش

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به اینکه عالم محضر خداوند است و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشجویان و اعضای هیات علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هر گونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضوع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائب های غیر علمی می پالایند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هر گونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هر گونه حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل راز داری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد سازمان ها و کشورها و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هر گونه پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

امضاء پژوهشگر

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده اقتصاد و حسابداری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش :

اقتصاد انرژی

عنوان :

بررسی رابطه پویا میان قیمت نفت خام با قیمت فلزات گرانبهای اصلی و ارزش دلار

استاد راهنما :

دکتر علی اصغر اسماعیل نیا کتابی

استاد مشاور :

دکتر مرجان دامن کشیده

پژوهشگر :

مژگان قربانی

تابستان ۱۳۹۲

تقدیم به:

این مجموعه را به پدر و مادر عزیزم تقدیم می‌کنم.

خدای را بسی شاکرم که از روی کرم پدر و مادری فداکار نصیبم ساخته تا در سایه درخت پر بار وجودشان بیسایم و از ریشه آنها شاخ و برگ گیرم و از سایه وجودشان در راه کسب علم و دانش تلاش نمایم. والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نامشان دلیلی است بر بودنم چرا که این دو وجود پس از پروردگار مایه هستی‌ام بوده‌اند؛ دستم را گرفتند و راه رفتن را در وادی زندگی پر از فراز و نشیب به من آموختند.

آموزگارانی که برایم زندگی و انسان بودن را معنا کردند. حال این برگ سبزی است تحفه درویش تقدیم آنان....

تشکر و قدردانی:

سپاس خدای را که سخنوران، در ستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمت‌های او ندانند و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند.

اکنون که به لطف خداوند متعال موفق به اتمام این پایان‌نامه در مقطع کارشناسی ارشد گردیدم بر خود لازم می‌دانم از زحمات تمامی عزیزان و بزرگوارانی که مرا در انجام این مهم یاری نمودند تشکر و قدردانی نمایم.

به این وسیله از زحمات جناب آقای دکتر علی‌اصغر اسماعیل‌نیا کتابی که در سمت استاد راهنما با همکاری‌های بی‌دریغشان اینجانب را در به پایان رساندن این تحقیق مساعدت نمودند قدردانی می‌نمایم.

همچنین از زحمات مشاور محترم این پایان‌نامه، سرکار خانم دکتر مرجان دامن‌کشیده که با رهنمودهای ارزنده‌شان در تمام مدت این تحقیق اینجانب را یاری نمودند کمال تشکر را دارم.

همچنین از راهنمایی‌های بی‌دریغ استاد گرانقدر سرکار خانم دکتر افسانه شفیع‌ی و دوست عزیز و پژوهشگر ارجمند سرکار خانم بهاره عریانی که بدون مساعدت این دو بزرگوار، این پروژه به نتیجه مطلوب نمی‌رسید؛ کمال تشکر و قدردانی را دارم.

در اینجا بر خود لازم می‌دانم از زحمات خانواده عزیزم که با همدلی خود طی این مسیر را برای من هموار نمودند تشکر و قدردانی نمایم.

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب مژگان قربانی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۶۶۴۵۳۳۰۰ در رشته اقتصاد انرژی، که در تاریخ ۹۲/۶/۱۰ از پایان نامه خود تحت عنوان "بررسی رابطه پویا میان قیمت نفت خام با قیمت فلزات گرانبهای اصلی و ارزش دلار" با کسب نمره ۱۸ و درجه بسیار خوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ : ۹۲/۶/۱۰

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم مژگان قربانی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۸ ، هجده و با درجه بسیار خوب مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما :

بسمه تعالی
دانشکده اقتصاد و حسابداری

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد واحد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۹۱۵۹۱۲۰۰۴
عنوان پایان نامه: بررسی رابطه پویا میان قیمت نفت خام با قیمت فلزات گرانبهای اصلی و ارزش دلار		
نام و نام خانوادگی دانشجو: مژگان قربانی	تاریخ شروع پایان نامه: نیمسال دوم ۹۲-۹۱	تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۲/۶/۱۰
شماره دانشجویی: ۸۹۰۶۶۴۵۳۳۰۰	رشته تحصیلی: اقتصاد انرژی	
استاد راهنما: دکتر علی اصغر اسماعیل نیا کتابی استاد مشاور: دکتر مرجان دامن کشیده		
آدرس و شماره تلفن:		
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>در این رساله رابطه پویا میان قیمت نفت با قیمت فلزات گرانبهای اصلی (طلا، نقره، پالادیم و پلاتین) و شاخص دلار (میانگین وزنی عمده ترین ارزشهای مورد استفاده در دنیا)، با استفاده از داده های سالانه دوره زمانی ۱۹۷۳-۲۰۱۱ بررسی شده است. مدل اقتصاد سنجی بکار گرفته شده در این رساله مدل خودرگرسیون برداری (VAR) می باشد که تحلیل انجام شده در پژوهش حاضر با استفاده از دو کاربرد مهم این مدل (تجزیه واریانس خطای پیش بینی و تابع عکس العمل آنی) بدست آمده است. در این راستا نتیجه بدست آمده از تجزیه واریانس خطای پیش بینی قیمت نفت در دوره کوتاه مدت، آن است که بیشترین سهم تغییرات در اثر یک انحراف معیار خطای پیش بینی قیمت نفت، مربوط به لگاریتم قیمت نقره و کمترین آن مربوط به لگاریتم قیمت پالادیم می باشد؛ همچنین به طور متوسط در دوره بلندمدت، بیشترین سهم تغییرات در اثر یک انحراف معیار خطای پیش بینی قیمت نفت مربوط به لگاریتم شاخص دلار بوده و کمترین این تغییرات توسط لگاریتم قیمت طلا توضیح داده می شود. در نهایت، فرضیه مورد نظر در این رساله " قیمت فلزات گرانبهای اصلی از قیمت نفت تأثیرپذیر است." مورد تأیید قرار می گیرد.</p>		

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه _____
 مناسب است
 مناسب نیست
تاریخ و امضاء:

فصل اول: کلیات تحقیق

۲ ۱-۱. بیان مسأله تحقیق
۳ ۲-۱. هدف‌های تحقیق
۴ ۳-۱. اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن
۵ ۴-۱. فرضیه و سؤالات تحقیق
۵ ۱-۴-۱. فرضیه تحقیق
۵ ۲-۴-۱. سؤالات تحقیق
۵ ۵-۱. مدل تحقیق
۵ ۶-۱. تعاریف عملیاتی متغیرها و واژه‌های تحقیق
۵ ۱-۶-۱. شاخص دلار
۷ ۲-۶-۱. قیمت نفت خام وست تگزاس اینترمدیت
۹ ۳-۶-۱. فلزات گرانبهای اصلی
۹ ۱-۳-۶-۱. طلا
۱۴ ۲-۳-۶-۱. نقره
۱۵ ۳-۳-۶-۱. پلاتین
۱۸ ۴-۳-۶-۱. پالادیم
۲۱ ۷-۱. روش تحقیق
۲۱ ۸-۱. قلمرو تحقیق
۲۱ ۹-۱. جامعه آماری و حجم نمونه
۲۱ ۱۰-۱. روش گردآوری اطلاعات

فصل دوم: مبانی نظری، شواهد تجربی و پیشینه تحقیق

۲۳ ۱-۲. مبانی نظری
۲۳ ۱-۱-۲. ارتباط میان قیمت نفت، قیمت طلا و ارزش دلار
۲۷ ۲-۱-۲. عوامل تأثیرگذار بر قیمت نفت خام
۲۸ ۱-۲-۱-۲. عوامل اساسی
۲۹ ۱-۱-۲-۱-۲. مهمترین عوامل تأثیرگذار بر تقاضا
۳۵ ۲-۱-۲-۱-۲. مهمترین عوامل تأثیرگذار بر عرضه
۳۸ ۲-۲-۱-۲. عوامل سیاسی - روانی
۴۱ ۳-۲-۱-۲. عوامل فنی
۴۲ ۴-۲-۱-۲. مخدوش بودن اطلاعات بازار
۴۴ ۲-۲. شواهد تجربی
۴۸ ۳-۲. مروری بر مطالعات پیشین

فصل سوم: روش‌شناسی تحقیق

۵۹ ۱-۳. سری زمانی
۶۰ ۲-۳. ایستایی
۶۲ ۳-۳. انباشتگی
۶۳ ۴-۳. آزمون‌های ریشه واحد
۶۳ ۵-۳. نمودار همبستگی نگار
۶۵ ۶-۳. آزمون ریشه واحد برای پایایی
۶۵ ۷-۳. آزمون دیکی - فولر
۶۸ ۸-۳. آزمون دیکی - فولر تعمیم یافته
۷۰ ۹-۳. آزمون فیلیپس و پرون
۷۰ ۱۰-۳. آزمون KPSS
۷۱ ۱۱-۳. آزمون ثبات مدل
۷۱ ۱۲-۳. الگوی خودرگرسیون برداری
۷۴ ۱۳-۳. طول وقفه بهینه در مدل‌های خود رگرسیون برداری
۷۵ ۱۴-۳. تابع عکس‌العمل
۷۵ ۱۵-۳. تجزیه واریانس خطای پیش‌بینی
۷۶ ۱۶-۳. ارائه مدل و ارزیابی آن

فصل چهارم: برازش مدل و یافته‌های تحقیق

۷۹ ۱-۴. مراحل انجام عملیات تحقیق
۷۹ ۱-۱-۴. بررسی مانایی متغیرها
۸۰ ۲-۱-۴. انتخاب وقفه بهینه و بررسی ثبات مدل
۸۱ ۳-۱-۴. بررسی ویژگی‌های آماری متغیرهای الگو
۸۲ ۴-۱-۴. مدل خودرگرسیون برداری
۸۴ ۲-۴. یافته‌های تحقیق
۸۴ ۱-۲-۴. تجزیه واریانس خطای پیش‌بینی قیمت نفت
۸۶ ۲-۲-۴. تابع عکس‌العمل آنی
۸۷ ۱-۲-۲-۴. تابع عکس‌العمل لگاریتم قیمت نفت خام بر سایر متغیرها
۸۸ ۲-۲-۲-۴. تابع عکس‌العمل لگاریتم قیمت طلا بر سایر متغیرها
۸۹ ۳-۲-۲-۴. تابع عکس‌العمل لگاریتم قیمت نقره بر سایر متغیرها
۹۰ ۴-۲-۲-۴. تابع عکس‌العمل لگاریتم قیمت پالادیم بر سایر متغیرها
۹۲ ۵-۲-۲-۴. تابع عکس‌العمل لگاریتم قیمت پلاتین بر سایر متغیرها
۹۳ ۶-۲-۲-۴. تابع عکس‌العمل لگاریتم شاخص دلار بر سایر متغیرها

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهاد

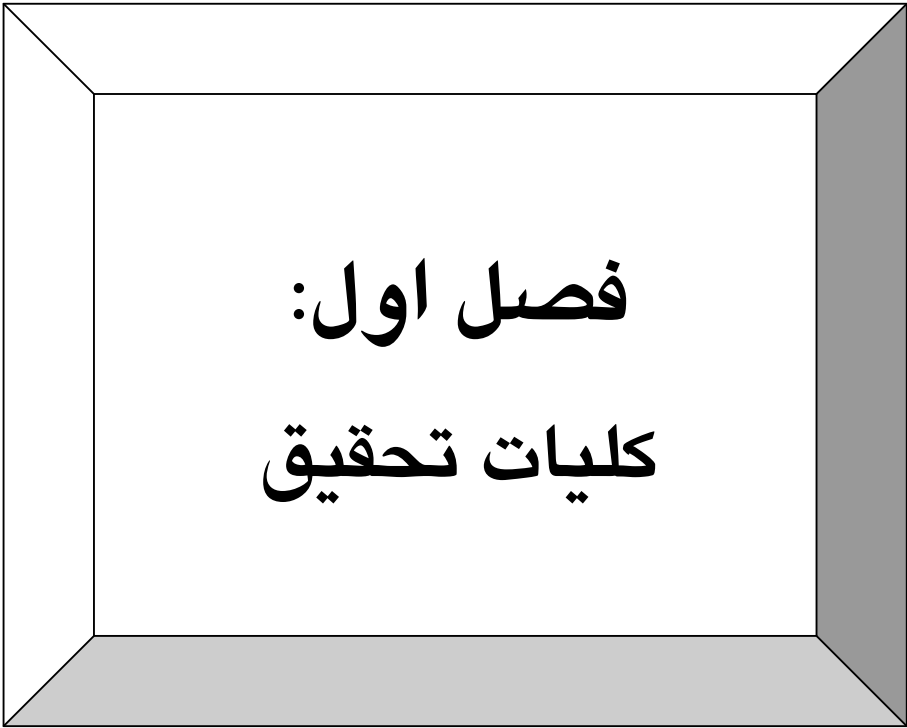
۹۶ ۱-۵. نتیجه گیری
۱۰۰ ۲-۵. پیشنهاد آتی
۱۰۲ فهرست منابع
۱۰۶ پیوست ها
۱۱۱ چکیده انگلیسی

فهرست جداول

- جدول ۱-۱. ارزشهای تشکیل دهنده شاخص دلار ۷
- جدول ۴-۱. نتایج آزمون ریشه واحد KPSS در سطح معناداری ۱ درصد ۸۰
- جدول ۴-۲. بررسی ویژگی‌های آماری متغیرهای الگو ۸۲
- جدول ۵-۱. میزان تأثیرپذیری هر یک از متغیرها از یک انحراف معیار شوک در لگاریتم قیمت نفت خام ۹۶
- جدول ۵-۲. میزان تأثیرپذیری هر یک از متغیرها از یک انحراف معیار شوک در متغیر مینا ۹۸

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۲. رویدادهای مهم و قیمت جهانی نفت (۲۰۱۰-۱۹۹۰) ۳۹
- نمودار ۲-۲. روند تغییرات رشد قیمت نفت، شاخص دلار و طلا (۲۰۱۱-۱۹۸۱) ۴۶
- نمودار ۳-۲. روند تغییرات رشد قیمت نفت، شاخص دلار و نقره (۲۰۱۱-۱۹۸۱) ۴۷
- نمودار ۴-۲. روند تغییرات رشد قیمت نفت، شاخص دلار و پالادیم (۲۰۱۱-۱۹۸۱) ۴۷
- نمودار ۵-۲. روند تغییرات رشد قیمت نفت، شاخص دلار و پلاتین (۲۰۱۱-۱۹۸۱) ۴۸
- نمودار ۱-۴. بررسی ثبات مدل خودرگرسیون برداری ۸۱
- نمودار ۲-۴. تجزیه واریانس خطای پیش‌بینی ۸۵
- نمودار ۳-۴. تابع عکس‌العمل لگاریتم قیمت نفت‌خام بر سایر متغیرها ۸۷
- نمودار ۴-۴. تابع عکس‌العمل لگاریتم قیمت طلا بر سایر متغیرها ۸۸
- نمودار ۵-۴. تابع عکس‌العمل لگاریتم قیمت نقره بر سایر متغیرها ۹۰
- نمودار ۶-۴. تابع عکس‌العمل لگاریتم قیمت پالادیم بر سایر متغیرها ۹۱
- نمودار ۷-۴. تابع عکس‌العمل لگاریتم قیمت پلاتین بر سایر متغیرها ۹۲
- نمودار ۸-۴. تابع عکس‌العمل لگاریتم قیمت شاخص دلار بر سایر متغیرها ۹۴

فصل اول:
کلیات تحقیق

۱-۱. بیان مسأله تحقیق

طلا، نقره، پلاتین و پالادیم در زمره فلزات گرانبهای اصلی قرار دارند. در تبیین دقیق‌تر اهمیت این فلزات می‌توان گفت، از طلا و نقره از یک سو به‌عنوان ذخیره ارزشی کشورها استفاده می‌شود و از سوی دیگر به‌دلیل ویژگی خاص آنها (حفظ ارزش حتی در شرایط جنگ و بحران و ...) مورد توجه عموم نیز می‌باشند. این امر در مورد پلاتین و پالادیم به‌دلیل عدم‌شناخت مکفی کمتر مصداق دارد، باینحال این فلزات در موارد خاصی از جمله جواهرسازی، صنعت خودرو و ... کاربرد دارند.

در میان فلزات گرانبهای اصلی، طلا به‌دلایل مختلفی از جمله قدرت نقدشوندگی بالا در مقایسه با سایر دارایی‌ها در سطح جهانی، به‌همراه داشتن بازدهی مثبت برای سرمایه‌گذاران به‌ویژه در شرایط کاهش ارزش پول ملی و مواردی از این قبیل اهمیت مضاعفی یافته است. به‌طور دقیق‌تر، طلا به‌مثابه سپری در مقابل مخاطرات بازارهای مالی عمل می‌کند. بدین صورت که در شرایط تورمی با جذب سرمایه‌های افراد به حفظ ارزش دارایی‌های آنها کمک می‌کند. بدین جهت است که در چنین شرایطی، افراد از بازارهای موازی طلا (اوراق بهادار و مسکن) به‌سمت این بازار روی می‌آورند.

در تبیین دقیق‌تر موضوع باید گفت که قیمت پلاتین اغلب با تغییر قیمت دیگر فلزات گرانبها (به‌ویژه طلا) تغییر می‌کند. شواهد مؤید این حقیقت است که نوسانات قیمت طلا و پلاتین رفتاری کاملاً مشابه دارند، این در حالی است که نوسانات قیمت پالادیم و نقره نزدیک به یکدیگر می‌باشد.

نظر به آنکه نفت و فلزات گرانبها هر دو برحسب دلار آمریکا ارزشگذاری می‌شوند، می‌توان گفت که بازار نفت و این فلزات در رقابت موازی و مرتبط با یکدیگر قرار دارند. در چنین شرایطی نرخ ارز به‌دلیل نقش تعیین‌کننده در هزینه تمام شده واحدهای صنعتی از اهمیت بسیاری برخوردار است که فقدان برنامه‌ریزی‌های لازم در این خصوص می‌تواند با افزایش هزینه تمام‌شده از قدرت رقابت پذیری بنگاه بکاهد. بنابراین، درک نحوه تأثیرگذاری متغیرهای کلان اقتصادی (با تاکید بر نرخ ارز) بر

نوسانات قیمت فلزات گرانبها و نفت و همچنین نحوه ارتباط میان بازار نفت و این گروه از فلزات می‌تواند راهگشای عمل سیاست‌گذاران و سرمایه‌گذاران باشد. به استناد مطالعات صورت گرفته، قیمت نفت در مقایسه با سایر کالاها با سرعت بیشتری به سمت تعادل حرکت می‌کند، چراکه، در مقایسه با طلا و نقره حساسیت بالاتری در مقابل رویدادهای خاص همچون تقاضای جهانی (به دلیل رشد اقتصادی کشورها)، وقایع اجتماعی و سیاسی (نظیر جنگ، کودتا، حملات تروریستی، انقلاب‌ها و...)، عوامل طبیعی (طوفان، حوادث غیرمترقبه و...)، تصمیمات سیاسی کشورهای تولیدکننده و مصرف‌کننده نفت خام در ارتباط با میزان عرضه و تقاضا، تحولات جغرافیای سیاسی در منطقه خلیج فارس و دیگر مناطق نفت‌خیز جهان دارد.

در تشریح دقیق‌تر موضوع می‌توان چنین اذعان داشت که این کالاها در عین اینکه می‌توانند به عنوان ابزاری جهت کاهش مخاطرات پیش‌روی سرمایه‌گذاران و تاجران مورد استفاده قرار گیرند، می‌توانند به‌واسطه تغییر از دارایی‌های نرم^۱ نظیر سهام (ارزشگذاری شده بر حسب دلار) به دارایی‌های فیزیکی نظیر نفت و فلزات گرانبها (ارزشگذاری شده بر حسب دلار) نیز با یکدیگر ارتباط یابند. بنابراین، درک نحوه تأثیرگذاری متغیرهای کلان اقتصادی (با تأکید بر نرخ ارز) بر نوسانات قیمت فلزات گرانبها و نفت و همچنین نحوه ارتباط میان بازار نفت و این گروه از فلزات می‌تواند راهگشای عمل سیاست‌گذاران و سرمایه‌گذاران باشد.

۱-۲. هدف‌های تحقیق

این پژوهش به دنبال یافتن ارتباط میان قیمت نفت با فلزات گرانبهای اصلی (طلا، نقره، پلاتین و پالادیم) و ارزش دلار می‌باشد. بدیهی است که به دلیل اینکه نفت و فلزات مذکور با دلار امریکا ارزش‌گذاری می‌شوند، ارزش دلار در این مطالعه بسیار حائز اهمیت است. این مطالعه اثر قیمت نفت را بر هر یک از کالاهای ذکر شده مورد بررسی قرار می‌دهد و با استفاده از داده‌های مربوط به متغیرها و مدل مورد بررسی در تحقیق به دنبال یافتن ارتباط میان آنان است.

1.Soft Asset

آن دسته از دارایی‌های مشهود و غیرمشهودی که در صورت‌های مالی شرکت لحاظ نمی‌شوند.

فصل اول این پایان‌نامه دربرگیرنده کلیات موضوع شامل بیان مسئله، اهداف تحقیق، سوالات تحقیق، مدل تحقیق و دوره زمانی مورد مطالعه می‌باشد و فصل دوم دربرگیرنده مبانی نظری، شواهد تجربی و پیشینه تحقیق است که حاوی مطالعات داخلی و خارجی صورت گرفته در رابطه با موضوع پایان‌نامه می‌باشد. فصل سوم به معرفی مدل تحقیق، تعاریف و خصوصیات آن می‌پردازد و فصل چهارم به دنبال برآزش مدل تحقیق می‌باشد به این ترتیب که با بررسی داده‌های جمع‌آوری شده در خصوص قیمت نفت، قیمت فلزات گرانبهای مذکور و شاخص دلار طی دوره زمانی مورد مطالعه و قرار دادن این داده‌ها در مدل تحقیق با استفاده از نرم‌افزار Eviews اقدام به برآزش مدل و تحلیل نتایج برآمده از مدل می‌کند. در خاتمه پایان‌نامه فصل پنجم قرار دارد که شامل جمع‌بندی و نتیجه‌گیری این تحقیق است.

۱-۳. اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن

طلا و نقره در صنعت جواهرسازی و همچنین در معاملات به‌عنوان دارایی‌های سرمایه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرند. انگیزه انتخاب این فلزات، این است که دارای درجات متفاوتی از تغییرپذیری (نوسانات) هستند و تنها بحران‌ها و متغیرهای کلان اقتصادی بر آنها تأثیرگذار نیستند بلکه عوامل خاص مربوط به آنها و میزان مصرف آنها نیز در این نوسانات مؤثر است. با توجه به عدم شناخت کافی در مورد پالادیم و پلاتین نسبت به طلا و نقره و حجم کمتر تحقیقات در زمینه این دو فلز گرانبها، گنجاندن آنها در این مطالعه می‌تواند قابل توجه باشد.

همچنین توجه به نوسانات قیمت نفت‌خام و افزایش جهانی قیمت طلا به‌عنوان شناخته‌شده‌ترین فلز گرانبها و در نظر گرفتن این موضوع که آیا روی آوردن به سمت دیگر فلزات گرانبها سودمند است یا خیر، دانستن ارتباط قیمتی آنها و تأثیری که نوسانات قیمتی این کالاها بر قیمت یکدیگر دارند می‌تواند قابل توجه سرمایه‌گذاران باشد.

۴-۱. فرضیه و سؤالات تحقیق

۱-۴-۱. فرضیه تحقیق

قیمت فلزات گرانبهای اصلی از قیمت نفت تأثیرپذیر است.

۲-۴-۱. سؤالات تحقیق

در این مطالعه به سؤالات زیر پاسخ داده می‌شود:

- ۱- رابطه بین قیمت‌های نقدی نفت و فلزات گرانبها چیست؟
- ۲- نفت و فلزات گرانبهای اصلی در بلندمدت چه اثری بر یکدیگر دارند؟

۵-۱. مدل تحقیق

در این پژوهش از مدل اقتصادسنجی الگوی « خودتوضیح برداری»^۱ (VAR) استفاده می‌شود. بردارهای خودبازگشتی یکی از مدل‌های اقتصادسنجی است که برای کنترل کردن همبستگی‌های بینابینی در میان چند سری‌زمانی استفاده می‌شود و در واقع تعمیمی از مدل‌های خودرگرسیون است. تمامی متغیرها در مدل بردارهای خودبازگشتی به صورت نظام‌مند توسط متغیرهای دوران گذشته خود و دیگر عناصر مدل در یک معادله تعریف می‌شوند.

۶-۱. تعاریف عملیاتی متغیرها و واژه‌های تحقیق

متغیرهای مورد بررسی در این تحقیق قیمت فلزات گرانبهای اصلی، قیمت نفت خام و ارزش دلار هستند که در ادامه به معرفی هر یک از آنها پرداخته می‌شود.

۱-۶-۱. شاخص دلار^۲

دلار آمریکا بعد از جنگ جهانی دوم و اجرای سیستم برتون وودز و دلاری کردن تجارت دنیا اهمیت زیادی پیدا کرد و هنوز بعد از گذشت حدود ۷۰ سال و حتی با وجود از بین رفتن سیستم

^۱ Vector Auto Regression

^۲ Dollar Index

برتون وودز در اوایل دهه ۷۰ میلادی و علیرغم تمام نوسانات آن، هنوز ارز مورد اعتماد معامله‌گران در دنیا است. هنوز نرخ بسیاری از کالاهای اساسی مثل نفت و طلا به دلار در بازارهای دنیا بیان می‌شود و سپس بر اساس نرخ تبدیل ارز به ارزهای دیگر تبدیل می‌شود. برای همین وجود شاخصی که نشان دهد دلار آمریکا در کل دارای چه وضعیتی است، برای معامله‌گران بسیار مهم است.

اما نرخ برابری ارزها حاصل یک کسر هستند و به همین دلیل نسبی‌اند و کمتر حاوی اطلاعاتی مطلق‌گونه راجع به واحدهای پولی سازنده نرخ‌های برابری‌اند. مثلاً وقتی نرخ برابری یورو به دلار ۱.۳ است و این عدد به ۱.۲ می‌رسد مشخص نیست که این کاهش ناشی از تقویت دلار است یا تضعیف یورو. و در ضمن در صورت صحت هر کدام مثلاً تقویت دلار، آیا این تقویت دلار ناشی از تقویت دلار به صورت ذاتی است و در برابر ارزهای دیگر هم رخ داده و یا فقط ناشی از اتفاقی بوده که ناحیه یورو و دلار آمریکا درگیر آن بوده‌اند و دلار آمریکا نسبت به ارزهای دیگر ثابت مانده و یا حتی کاهش داشته است.

برای این منظور و با توجه به این مشکل، برای بدست آوردن تصویر بهتر و مورد اعتمادتر از وضعیت دلار آمریکا نباید فقط به نرخ برابری آن نسبت به یک ارز دیگر مثلاً یورو اکتفا کرد. بلکه باید سبدهای از ارزها را در نظر گرفت. مسلماً هرچه تعداد ارزهای موجود در سبد ارزی شاخص‌تر باشند، این سبد نمایش بهتری از وضعیت دلار آمریکا خواهد داشت. اما با توجه به اندازه و حجم اقتصادهای دیگری که آمریکا با آنها در تبادل است و نیز تعیین قیمت ارز در بازار آزاد می‌توان بسیاری از ارزها را از این شاخص حذف کرد. مثلاً با توجه به اینکه ایران و آمریکا رابطه اقتصادی چندانی ندارند می‌توان پیش‌بینی کرد که در این شاخص ریال ایران حضور ندارد و نیز با توجه به دستکاری دولت چین و خیلی از دولت‌های عربی در تعیین نرخ برابری ارز خود با دلار، این ارزها نیز در این شاخص حضور نخواهند داشت.

USD Index یا USDX یکی از رایج‌ترین این شاخص‌هاست که از میانگین وزنی ساده ارزهای

عمده تشکیل می‌شود (جدول ۱-۱).

جدول ۱-۱. ارزشهای تشکیل‌دهنده شاخص دلار

ارز	وزن (درصد)
یورو	۵۷/۶
ین ژاپن	۱۳/۶
پوند استرلینگ	۱۱/۹
دلار کانادا	۹/۱
کرن سوئد	۴/۲
فرانک سوئیس	۳/۶

مأخذ: www.martingale.persianblog.ir

همانطور که پیش‌بینی می‌شد بیشترین سهم در این شاخص را یورو دارد، از آن جهت که بیشتر تبادلات اقتصادی آمریکا با حوزه یوروست. در مقام‌های بعدی ین ژاپن و پوند انگلیس قرار دارند. این شاخص به محض برچیده شدن سیستم برتون وودز در سال ۱۹۷۳ ساخته شده و در آن زمان مقدار پایه آن ۱۰۰ بوده و بعد از آن تنها یک‌بار و آن هم با ظهور یورو به‌روز شده است.^۱

۱-۶-۲. قیمت نفت خام وست تگزاس اینترمدیت^۲

وست تگزاس اینترمدیت نوعی نفت خام محصور در خشکی است که از راه‌های آبی به بازار دسترسی ندارد و به‌عنوان محک یا شاخص برای قیمت‌گذاری نفت در بازارهای جهانی (عمدتاً آمریکا) استفاده می‌گردد. این نفت سبک در غرب تگزاس استخراج می‌گردد. همه انواع نفت خام نمی‌توانند پایه یا شاخص دیگر انواع نفت خام باشند. تنها سه نوع نفت خام وجود دارد که به دلیل کیفیت و محل آن‌ها چنین ویژگی دارند و عبارتند از وست تگزاس اینترمدیت، برنت و فاتح‌دویی.

وست تگزاس اینترمدیت و برنت جزء نفت‌های خام سبک و شیرین هستند که به دلیل سهولت نسبی پالایش، مطلوب‌ترین نوع نفت خام محسوب می‌شوند. شیرین بدان معناست که این نوع نفت‌ها دارای گوگرد اندکی هستند. در مقابل آن‌ها، نفت‌های ترش قرار دارند. همچنین سبک بدان معناست

^۱ www.martingale.persianblog.ir

^۲ West Texas Intermediate